

Sammanfattning

En arbetstagarorganisation har varslat om stridsåtgärder. Fråga om varslet har innehållit uppgift om anledningen till stridsåtgärden på det sätt som föreskrivs i 45 § medbestämmandelagen.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2008-06-18
StockholmDom nr 56/08
Mål nr A 165/07**KÄRANDE**

Sveriges Hamnar, Box 5384, 102 49 STOCKHOLM
Ombud: arbetsrättsjuristen Eva Glückman,
TransportGruppen TGS Service AB, Box 5384, 102 49 STOCKHOLM

SVARANDE

1. Svenska Hamnarbetarförbundet, Södra Hamnvägen 42,
115 41 STOCKHOLM
2. Svenska Hamnarbetarförbundets avd. 4, Sydatlanten 15,
418 34 GÖTEBORG
Ombud för 1 och 2: professorn Dennis Töllborg, c/o Adrian & Partners AB,
Prästgårdsängen 14, 412 71 GÖTEBORG

SAKEN

skadestånd på grund av åsidosättande av 45 § medbestämmandelagen m.m.

Sveriges Hamnar och Svenska Hamnarbetarförbundet är inte bundna av kollektivavtal i förhållande till varandra.

Göteborgs Hamn AB bedriver verksamhet med lastning och lossning av fartyg i Skandiahamnen i Göteborg. Bolaget är medlem i Sveriges Hamnar. Bolaget var vid den i målet aktuella tiden bundet av ett mellan bolaget och Svenska Transportarbetareförbundet ingånget kollektivavtal, den s.k. Göteborgsbilagan. I förhållande till Svenska Hamnarbetareförbundet och dess avdelning 4 var bolaget inte bundet av något kollektivavtal.

Den 30 maj 2007 mottog bolaget ett varsel om stridsåtgärder enligt 45 § medbestämmandelagen från Svenska Hamnarbetarförbundets avdelning 4. I varslet angavs bl.a. följande.

Konfliktens omfattning

Konflikten träder ikraft den 9/6 2007 kl 00:00 och varar t.o.m. 10/6 2007 kl 24:00 och omfattar allt övertidsarbete samt alla former av nyanställningar i Göteborgs Hamn AB.

Konfliktens orsak

Med åtgärden vill organisationen markera sin och medlemmarnas oro för arbetsgivarsidans tilltagande brist på respekt för arbetsmarknadens spelregler, och därför markera vikten av att bolaget åter börja[r] visa respekt för ingångna avtal och den lagstiftning som reglerar den svenska arbetsrättsliga modellen.

Från arbetsgivarsidan invändes bl.a. att varslet inte hade lämnats minst sju arbetsdagar i förväg. Varslet återkallades därefter av avdelningen. Den 7 juni

2007 varslade avdelningen på nytt om stridsåtgärder. I varslet angavs bl.a. följande.

Konfliktens omfattning

Konflikten träder i kraft den 22/6 2007 kl 00:00 och varar t.o.m. 24/6 2007 kl 24:00 och omfattar allt övertidsarbete samt alla former av nyanställningar i Göteborgs Hamn AB.

Konfliktens orsak

Med åtgärden vill organisationen få till kollektivavtal för att reglera förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagare som ej är reglerade av Svenska Transportarbetareförbundet.

Med anledning av varslet den 7 juni 2007 invände bolaget den 13 juni 2007 att varslet inte innehöll någon tydlig uppgift om orsaken till konflikten. Frågan diskuterades vid ett sammanträffande den 14 juni 2007 mellan företrädare för bolaget och avdelningen. Stridsåtgärden genomfördes sedan under den i varslet angivna perioden.

Med anledning av utformningen av varslet den 7 juni 2007 har uppkommit tvist mellan parterna.

Sveriges Hamnar väckte talan i Arbetsdomstolen mot Svenska Hamnarbetareförbundet och dess avdelning 4 och yrkade såsom talan bestämdes vid muntlig förberedelse i målet att avdelningen skulle förpliktas att till bolaget utge

1. allmänt skadestånd med 100 000 kr för åsidosättande av 45 § medbestämmandelagen,
2. allmänt skadestånd med 100 000 kr för åsidosättande av 10 § medbestämmandelagen, alternativt för åsidosättande av allmänna rättsprinciper och god sed på svensk arbetsmarknad, samt
3. ekonomiskt skadestånd med 1 520 000 kr på samma rättsliga grunder som yrkandet vid p. 2.

På beloppen yrkades ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess betalning sker.

Sveriges Hamnar har under handläggningen av målet återkallat yrkandena vid p. 2 och 3.

Arbetstagarparterna har bestritt yrkandet vid p. 1. De har vidare förklarat att de inte har någon erinran mot att yrkandena vid p. 2 och 3 avskrivs från vidare handläggning.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i målet.

Till utveckling av talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Sveriges Hamnar

Bolaget har omkring 700 fast anställda hamnarbetare och omkring 230 timanställda, s.k. blixtar. Vid arbetsplatsen i Göteborg tillämpades vid den i målet aktuella tiden kollektivavtalet mellan bolaget och Svenska Transportarbetareförbundet, den s.k. Göteborgsbilagan. Det har aldrig förelegat något kollektivavtalsförhållande mellan Göteborgs Hamn och Hamnarbetarförbundet.

Den 30 maj 2007 mottog arbetsgivarparterna ett varsel om konflikt från Svenska Hamnarbetarförbundets avdelning 4. Stridsåtgärden skulle omfatta allt övertidsarbete samt alla former av nyanställningar. Stridsåtgärden skulle träda i kraft den 9 juni 2007 kl. 00.00 och pågå t.o.m. den 10 juni 2007 kl. 24.00. I varselmeddelandet angavs att organisationen med stridsåtgärden ville markera sin och medlemmarnas oro för arbetsgivarsidans tilltagande brist på respekt för arbetsmarknadens spelregler och vikten av att bolaget åter börjar visa respekt för ingångna avtal och den lagstiftning som reglerar den svenska arbetsrättsliga modellen. Eftersom varslet inte hade lämnats minst sju arbetsdagar i förväg och inte heller uppfyllde kravet på tydlighet i vad avsåg konfliktens orsak gjorde arbetsgivarsidan en varselinvändning den 31 maj 2007.

Arbetsgivarsidan kallade Hamnarbetarförbundet till förhandling den 5 juni 2007 i syfte att få besked om orsaken till varslet. Dessförinnan hade avdelningen återkallat varslet. Vid mötet nämndes inte från avdelningens sida att den önskade träffa kollektivavtal. I stället framfördes en mängd klagomål på situationen vid bolaget. En lista med 14 punkter lades fram.

Den 7 juni 2007 mottog arbetsgivarparterna ett nytt varsel. Stridsåtgärdena skulle träda i kraft den 22 juni 2007 kl. 00.00 och pågå t.o.m. den 24 juni kl. 24.00 och omfatta allt övertidsarbete samt alla former av nyanställningar hos bolaget. Uppgiften om orsaken till stridsåtgärden hade ändrats i förhållande till det tidigare varslet. Konfliktens orsak angavs nu vara att få till stånd ett kollektivavtal för att reglera förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagare som ej var reglerade av Svenska Transportarbetarförbundet.

Bolaget gjorde en ny varselinvändning den 13 juni 2007, eftersom orsaken till stridsåtgärdena enligt bolagets mening inte var tydligt angiven. Det framgick inte av varslet vilka krav som ställdes på bolaget för att undvika en konflikt. Varslet hade inte föregåtts av några förhandlingar. Från avdelningens sida lämnades ett svar på bolagets varselinvändning, innebärande att orsaken till stridsåtgärden enligt avdelningen hade klargjorts vid sammankomsten den 5 juni 2007, dvs. vid den sammankomst som avsåg det första varslet.

Den 14 juni 2007 kallade arbetsgivarsidan till ytterligare ett möte för att få besked om vad som avsågs med det andra varslet. Inte heller denna gång lämnades det något klargörande från avdelningens sida. Avdelningen hade inte vid något tillfälle före varslet påkallat förhandling med krav om att få teckna kollektivavtal.

Konflikten genomfördes därefter i enlighet med varslet under perioden den 22 juni – den 24 juni 2007, dvs. under midsommarhelgen.

Vid den aktuella tidpunkten gällde som nämnts den s.k. Göteborgsbilagan, och alla frågor om övertid var reglerade i detta avtal. Enligt Göteborgsbilagan kunde inte övertid beordras av arbetsgivaren. Eventuella uttag av övertid utgjorde därför frivillig övertid. En arbetstagare som ville arbeta övertid kunde välja mellan att anmäla sig till objektstyrd övertid eller allmän övertid. Objektstyrd övertid innebar att personalen endast arbetade med ett visst angivet fartyg. Om objektet, dvs. fartyget, inte ankom till hamn kunde personalen lämna arbetsplatsen även om det fanns andra fartyg som behövde lastas eller lossas. Denna ordning var olämplig. I januari 2006 påkallade bolaget förhandlingar om den objektstyrda övertiden. Det var främst övertidsrutinerna vid RoRo-terminalen som var av intresse. I syfte att finna en lösning på problemen med övertidsuttaget tillskapades i november 2006 en rättvisegrupp vid företaget. De anställda fick nominera dem som skulle delta i gruppen. Rättvisegruppen utgjorde inte något beslutande organ och arbetsgivaren kunde fritt förfoga över de frågor som diskuterades i gruppen. Någon enighet uppnåddes inte inom gruppen. Under våren 2007 beslutade bolaget att införa nya rutiner avseende övertidsarbete.

Före varslen om stridsåtgärder hade avdelningen inte vid något tillfälle försökt att få till stånd ett kollektivavtal genom förhandling på det sätt som är brukligt på den svenska arbetsmarknaden. Inte heller hade det förekommit några formlösa förhandlingar i denna fråga mellan parterna. I fall då avdelningen i andra frågor har påkallat förhandling med bolaget har detta alltid skett på ett strikt formellt sätt med angivande av tid och plats samt ärende för förhandlingen.

Sveriges Hamnar gör sammanfattningsvis gällande följande. Bolaget har inte kunnat förstå syftet med de varslade åtgärderna. Detta gällde särskilt mot bakgrund av att varslet inte hade föregåtts av några förhandlingar eller några specificerade krav på kollektivavtal. Avdelningen har inte heller på annat sätt klargjort anledningen till det sista varslet. Det görs därför gällande att det varsel som lämnades den 7 juni 2007 strider mot 45 § medbestämmandelagen genom att det inte på ett tydligt sätt anger anledningen till stridsåtgärden. Det föreligger därför grund för allmänt skadestånd enligt 54 och 55 §§ medbestämmandelagen.

Hamnarbetarförbundet och dess avdelning 4

Under hösten 2006 skärptes arbetsklimatet i Göteborgs hamn. Läget förvärrades ytterligare under våren 2007, då bolaget ensidigt förändrade reglerna för övertidsarbete. Med anledning av detta begärde Svenska Hamnarbetarförbundets avdelning 4 och Svenska Transportarbetareförbundets avdelning 2 i en gemensam skrivelse den 17 april 2007 lokal förhandling avseende den förändring av arbetstiden vid Skandiahallen som arbetsgivaren ensidigt beslutat om. Det förekom ett utbrett missnöje i hamnen, och de anställda vägrade att arbeta övertid.

Den 30 maj 2007 varslade avdelningen om konflikt i form av övertids- och nyanställningsblockad under 48 timmar. Arbetsgivaren gjorde varselinvändning och hävdade att varslet var oklart och att varslet inte hade lämnats i tid. Avdelningen återkallade varslet på grund av att varslet inte hade lämnats i tid.

Den 7 juni 2007 varslade avdelningen på nytt om övertids- och nyanställningsblockad under tiden den 22 juni 2007 kl. 00.00 – den 24 juni 2007 kl. 24.00. Som orsak angavs att organisationen ville få till stånd kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetstagare för att reglera frågor som ej var reglerade av Svenska Transportarbetareförbundet. Detta tillägg gjordes för att undanröja eventuella missförstånd i fråga om syftet med varslet.

Det är riktigt att det hölls ett möte den 14 juni 2007 om varslet. Det klargjordes då vad avdelningen ville uppnå och vad som krävdes av bolaget för att varslet skulle återtas. Avdelningen ställde som krav att bolaget skulle återgå till de regler om övertid som gällde före förändringen under våren 2007. Det var detta som åsyftades med formuleringen i varslet. Det stod alltså helt klart för bolagets företrädare vad avdelningen krävde för att varslet skulle återtas.

Sammanfattningsvis menar arbetstagarparterna att det mot bakgrund av händelseförloppet under våren 2007 stod helt klart för bolaget vad det var som avdelningen önskade uppnå med de varslade stridsåtgärderna. Varslet uppfyllde det krav som ställs enligt medbestämmandelagen. För den händelse domstolen skulle komma till annan slutsats gör arbetstagarparterna gällande att det allmänna skadeståndet ska jämkas till noll.

Domskäl

Twisten har som bakgrund att avdelningen den 7 juni 2007 varslade om stridsåtgärder i form av blockad mot övertidsarbete och nyanställningar hos bolaget. I varslet angavs under rubriken *Konfliktens orsak* att avdelningen med åtgärden ville ”få till kollektivavtal för att reglera förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagare som ej är reglerade av Svenska Transportarbetareförbundet”. Stridsåtgärden genomfördes senare under den tidsperiod som angetts i varslet.

I den tvist som senare uppkom mellan parterna framställde Sveriges Hamnar vid talans väckande tre skadeståndsyrkanden, av vilka två yrkanden senare har återkallats. Målet ska i återkallade delar avskrivas från vidare handläggning.

Den återstående delen av tvisten gäller frågan huruvida avdelningens varsel på det sätt som föreskrivs i 45 § medbestämmandelagen har innehållit uppgift om anledningen till stridsåtgärderna.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på begäran av Sveriges Hamnar hållits vittnesförhör med förhandlingschefen vid bolaget P.S. och hamnchefen i RoRo-hamnen L.H. På begäran av arbetstagarparterna har hållits förhör under sanningsförsäkran med avdelningsordföranden P.A. och förbundsordföranden B.A.B. samt vittnesförhör med verkställande direktören i bolaget M.K. Dessutom har parterna åberopat skriftlig bevisning.

Har varslet uppfyllt kravet på uppgift om anledningen till stridsåtgärden?

Som har framgått i det föregående innehöll avdelningens varsel faktiskt en uppgift om anledningen till de tilltänkta stridsåtgärderna. Vad saken gäller är därför närmast om den uppgift som lämnats är av sådan natur att den uppfyller lagens krav.

I 45 § medbestämmandelagen anges såvitt nu är av intresse inte mer än att anledningen till varslet ska anges. Lagtexten innehåller ingen anvisning om att anledningen ska anges utförligt, noggrant eller med angivande av ståndpunkter i den intressefråga som förhandlingarna har avsett. Inte heller lagmotiven innehåller någon närmare anvisning om den uppgift som ska lämnas (prop. 1975/76:105 bil. 1 s. 410 f.). Lagens krav får därför anses vara uppfyllt även med en relativt allmänt hållen uppgift om anledningen till stridsåtgärden. Saken torde få ses mot bakgrund av att varsel om stridsåtgärder på den svenska arbetsmarknaden som gott som alltid föregås av förhandlingar mellan parterna. I fall då förhandlingar strandat blir det typiskt sett tillräckligt att hänvisa till detta faktum som en anledning till stridsåtgärden. Vad som är anledningen till stridsåtgärderna brukar alltså framstå som klart för de inblandade parterna. Om det är något som är oklart brukar detta klaras ut genom kontakter mellan parterna, varvid mer detaljerade uppgifter kan lämnas.

I det föreliggande fallet synes varslet visserligen inte ha föregåtts av några mer regelrätta förhandlingar mellan parterna. Domstolen kan mot den bakgrunden ha viss förståelse för att bolagets företrädare undrade över formuleringen i varslet den 7 juni 2007 om anledningen till stridsåtgärderna. Detta gäller inte minst på grund av att formuleringen var en helt annan än i det varsel som hade lämnats den 30 maj 2007. Det fanns dock en bakgrund till konflikten som hade att göra med bolagets beslut under våren 2007 att förändra rutinerna för övertidsarbete. Det framgår av utredningen att det var detta som var den främsta anledningen till missnöjet bland avdelningens medlemmar. Redan vid överläggningen den 5 juni 2007 med anledning av det första varslet nämndes övertidsfrågan och vissa andra frågor som upptogs i en lista med 14 punkter. Den oklarhet som kan ha förelegat reddes också ut vid överläggningen mellan parterna den 14 juni 2007, då arbetsgivarsidan enligt vad både P.S. och P.A. har uppgett inför domstolen fick klart för sig att vad avdelningen i sak främst ville uppnå var en återgång till de tidigare gällande rutinerna för övertidsarbete. Det kan därför möjligen sättas i fråga om den uppgift om anledningen till stridsåtgärderna som avdelningen angett i varslet, alltså att få teckna kollektivavtal, var alldeles adekvat. Det fanns dock inget

som hindrade att frågorna om övertidsarbete reglerades i kollektivavtal mellan bolaget och avdelningen. Till detta kommer att såväl B.A.B. som P.A. inför domstolen har förklarat att Svenska Hamnarbetareförbundet liksom flertalet andra fackliga organisationer eftersträvar kollektivavtal med arbetsgivarsidan.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan det inte anses annat än att varslets uppgift om anledningen till stridsåtgärden, även om den var allmänt hållen, uppfyllde det krav som ställs enligt 45 § medbestämmandelagen. Detta betyder att Sveriges Hamnars yrkande om skadestånd inte kan bifallas.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång i målet ska Sveriges Hamnar förpliktas att ersätta arbetstagarparterna för deras rättegångskostnader avseende såväl de återkallade yrkandena som den av domstolen prövade delen av målet. Det belopp som arbetstagarparterna yrkat har av Sveriges Hamnar vitsordats som skäligt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avskriver målet i återkallade delar från vidare handläggning.
2. Sveriges Hamnars talan i övrigt avslås.
3. Sveriges Hamnar förpliktas att ersätta arbetstagarparterna för deras rättegångskostnader med etthundratjugosjutusenåttahundratrettioen (127 831) kr, varav 101 250 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Håkan Lundquist, Mårten Holmström, Karl Olof Stenqvist, Ulf Perbeck, Jan Sjölin och Bo Almgren. Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson